

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗА ПРИНЦИПАМИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Ситнік А.В.

здобувачка вищої освіти

Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В.

докторка педагогічних наук, професорка,

завідувачка кафедри педагогіки та освіти

Маріупольського державного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9876-5797>

Освітній процес у Новій українській школі ґрунтується на партнерстві, що є складовою гуманістичної педагогіки та творчого підходу до розвитку особистості.

У сучасних умовах реформування освіти виділяють такі принципи реалізації педагогіки партнерства:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [1, с. 14].

Важливу роль в освітньому процесі відіграє діалогічність. Діалог з учителем – основа морального вибору і самовизначення майбутньої особистості. Головним детермінантом у межах педагогічної взаємодії є особистість педагога, його позиція, що виступає показником професійної компетентності, здатності до духовного розвитку і відкритого контакту з учнями. Довірлива атмосфера розглядається сьогодні як передумова відкритого, змістовного педагогічного спілкування.

Процес становлення партнерської професійної позиції педагога ґрунтується на гуманістичній парадигмі освіти. Поняття «гуманізм» означає любов до людей, комунікативність соціуму, повагу до особистості. Головною цінністю освіти в межах гуманістичної парадигми є людина, особистість, тому освітній процес розуміється як створення умов для саморозвитку конкретної особистості. Успішна реалізація гуманістичного принципу виховання вимагає визнання пріоритетних цінностей особистості педагога та учнів, зміни позиції викладача, який повинен завжди бути «попередучим», а не «над учнем», дотримуватися особистісно орієнтованого підходу в навчанні і вихованні [2, с. 276].

Не менш важливим у процесі реалізації педагогіки партнерства є врахування її психологічної основи, яку становлять суб'єкт-суб'єктні стосунки – співпраця як мінімум двох суб'єктів (учителі-батьки, учителі-учні, учителі-управлінці, батьки-управлінці, батьки-учні, управлінці-учні). Цей тип взаємин для освітнього процесу є оптимальним, бо дає можливість учневі діяти самостійно, однак інші учасники освітнього процесу діють разом. Тому завдання педагогів, батьків та керівників полягає у створенні атмосфери, яка б сприяла розвитку можливостей учнів, задовольняла їхні інтелектуальні, емоційні та соціальні потреби [3, с. 52].

У педагогіці партнерства категорія «співпраця» виступає як педагогічна цінність, що формується в освітній системі, і водночас є фактором, що об'єднує учасників навчально-виховного процесу і ставить кожного в суб'єктну позицію. Така позиція є орієнтиром щодо формування професійної компетентності, доброзичливих, партнерських міжособистісних стосунків, заснованих на взаєморозумінні, любові, совісті, повазі, турботі та підтримці в різних видах спільної діяльності [2, с. 276].

Насьогодні спостерігається оновлення системи взаємостосунків між учнем і вчителем. Взаємовідносини будуються на взаємодовірі, підтримці, прийманні, активній співпраці з учнями, що позитивно впливає на шкільне освітнє середовище. На цих засадах відбувається удосконалення методичного

інструментарію, зокрема застосування методів навчання, заснованих на співпраці, активній участі дитини в навчанні, зокрема:

- інтерактивних технологій;
- організації дослідної роботи;
- стимулювання самоосвітньої діяльності учнів;
- використання методу проектів;
- діалогічних методів;
- стимулювання висловлювання власних думок;
- створення проблемних ситуацій;
- впровадження методів самооцінки і взаємоперевірки.

Шкільне середовище має бути розвивальним, мотивуючим і для учителя, і для учня, мати новітнє інформаційно-комунікаційне оснащення. Таке освітнє середовище сприятиме професійній активності педагога, підвищуватиме ефективність педагогічної діяльності й уможливлуватиме індивідуальний підхід до навчання. З огляду на такі можливості шкільного середовища слід змінити підходи до системи оцінювання результатів навчання, яка має перетворитися за засіб щоденного коректування процесу навчання, оцінювання навиків вищого порядку (креативність, критичне мислення, пошук рішень, здатність до співпраці та взаємної відповідальності, здатність до застосування отриманої інформації тощо) [4, с. 120].

У своїй діяльності вчителю потрібно звернути увагу на шкільне освітнє середовище як простір дитинства, який будується на засадах прийняття, рівності, діалогізму, співрозвитку. Педагогу потрібно переосмислити свою роль в освітньому процесі, оновити професійне мислення, зосередити свою увагу на самоосвіті, систематичному аналізі власної педагогічної діяльності, відстеженні результативності своєї роботи через систему моніторингу [4, с. 121].

Для сприяння самореалізації школярів треба розуміти, що неповторною унікальністю є кожен учень. Базовим принципом побудови освітнього середовища школи є пріоритет вільного розвитку дитини, головна мета якого полягає в розумінні кожної особистості та виявленні до неї поваги [3, с. 52].

Запорукою успішної навчальної та виховної роботи у школі є співпраця вчителя з батьками, адже родина впливала і продовжує чинити значний вплив на процес розвитку особистості учня, а отже, зробити батьків активними учасниками педагогічного процесу – це важливе й відповідальне завдання вчителя та навчального закладу загалом [5, с. 280].

Ефективність взаємодії сім'ї і школи багато в чому залежить від уміння вчителя працювати з батьками, знаходити з ними спільну мову. Зацікавленість педагога в долі учня, його доброзичливий тон, прагнення побачити в батьках партнерів допомагають знайти з ними спільну мову. Спільна турбота про розвиток, виховання, навчання дитини, її самопочуття, стан душі й тіла – основна умова взаємодії з сім'єю.

Психологічний контакт із батьками виникає одразу, як тільки вчитель виявляє розуміння дитини, симпатизує їй, бачить позитивні та негативні риси. Батьки, відчувши доброзичливість учителя, більш охоче спілкуються з ним, налаштовуються на співпрацю [5, с. 282].

Таким чином, співпраця вчителя, батьків та учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Треба прагнути, щоб дитина не тільки володіла сумою знань зі шкільних предметів, але й усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вміти брати відповідальність за свою діяльність. Для цього вектор діяльності педагога слід спрямовувати на виховання готовності кожного учня до вирішення задач визначення свого місця в житті, успішного розвитку і реалізації своїх нахилів та інтересів.

Література

1. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 17.10.2020).
2. Шевчук Г.Й. Партнерська педагогіка в Україні : становлення та розвиток. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.*

Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 71. С. 276.

2. Федірчик Т., Дідух В. Педагогіка партнерства як чинник формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2019. № 21. С. 50–54.

3. Забавляєва Т.А., Пюрко В.Є. Організація навчально-виховного процесу на засадах педагогіки партнерства в умовах реалізації концепції Нової української школи. *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Мелітополь, 2018. С. 119–121.

4. Резніченко І. Педагогічне партнерство сім'ї і школи в умовах НУШ. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2018. Вип. 59. С. 280–282.

ЗНАЧЕННЯ КОМАНДНОГО ПІДХОДУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ

Сімоненко О.Б.

*практичний психолог Костянтинівського дошкільного навчального закладу
№ 31 «Мир», Донецька область*

Пріоритетним напрямком державної політики на протязі багатьох років, визначається забезпечення права дитини на освіту. Першочерговим кроком реалізації цього напрямку виступає вільний доступ дітей з особливими потребами до закладів освіти. Питання освіти дітей з особливими потребами в Україні регулюється законодавством про інвалідів, нормативними документами в цій сфері та міжнародними угодами з питань прав інвалідів [2, с. 14].

Як показує досвід, у роботі з особливими дітьми, позитивні результати в оволодінні навичками та успішній соціалізації, надає командний підхід з боку фахівців. Наказ Міністерство освіти і науки України від 08.06.2018 р., «Про затвердження примірного положення команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Лабораторія психології дошкільника**

**До 75-річчя наукової діяльності
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
та Лабораторії психології дошкільника**

**РЕГУЛЮЮЧА ДІЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
У ЖИТТІ ДИТИНИ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(12 листопада 2020 року, м. Київ)**

Київ – 2020

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (протокол № 12 від 29.10.2020 р.)

Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини : м-ли міжн. наук.-практ. конф. (12 листоп. 2020 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2020. 227 с.

У збірнику представлено матеріали виступів учасників міжнародної науково-практичної конференції «Регулююча дія ціннісних орієнтацій в житті дитини». Збірник складається з двох частин. У Частині I визначено теоретико-методологічні засади вивчення ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку, розкрито зміст науково-методичного забезпечення процесу становлення ціннісних орієнтацій дошкільників в умовах дошкільних закладів та сім'ї. У Частині II представлено досвід впровадження наукових розробок у практику дошкільної та початкової освіти.